

FORN VÄNNEN

JOURNAL OF
SWEDISH ANTIQUARIAN
RESEARCH

En "Hallstatt-sköld" i Östryskland

Arne, Ture J.

Fornvännen 1943(38), s. 318-319 : ill.

http://kulturarvsdata.se/raa/fornvannen/html/1943_318

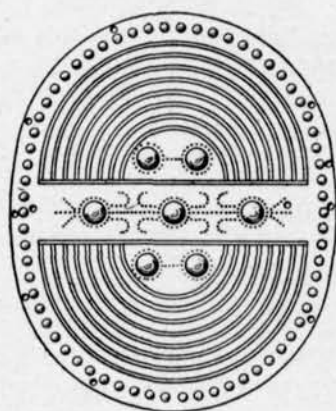
Ingår i: samla.raa.se

icke ha utförts med den omsorg, som i de flesta fall är nödvändig för att en i alla avseenden säker läsning skall ernås. Sålunda har tiden varken tillåtit en noggrann rengöring av ristningsytorna eller en uppmålning av ristningarna. Denna reservation gäller dock inte den först behandlade runstenen, den som i sommar upptäcktes i Roslags-Bro kyrka. Den inskriften är nämligen fullständigt undersökt.

Sven B. F. Jansson.

EN »HALLSTATT-SKÖLD» I ÖSTRYSSLAND

I en avhandling om »Kosmiska kultframställningar i Kama-området vid tiden för klansamhällets upplösning» i tidskriften »Problem ur de förkapitalistiska samhällenas historia», h. 11—12, 1934¹ avbildar författaren, dåvarande docenten Chudjakov, en liten oval sköld av bronsbleck, som förvaras i Sarapulmuseet i Kama-området, väster om staden Sverdlovsk.

1 0 1 2 3 4 5 Cm

Sannolikt är »skölden» även funnen i denna trakt. Den är som nämnts oval, $17,3 \times 14,7$ cm. Nio nithäl längs kanten antyda, att den setat fäst på ett större föremål, troligen en verklig sköld av trä. En yttre zon prydes med ett stort antal drivna, upphöjda punkter. Därinnanför ses 8 koncentriska upphöjda, elliptiska kretsar, varav den innersta omsluter ett slags medaljong. Tvärsöver skölden går ett horisontalt bälte, som delar kretsarna och medaljongen i två delar. Tvärbandet är prytt med 3 upphöjda bucklor, omgivna av punkter och förbundna genom dylika samt ytterligare försedda med streck och krökta »antennar», som möjligen framställa en de-

generation av stiliserade fåglar. I medaljongen ses ytterligare 4 upphöjda bucklor med omgivande punkter.

Chudjakov ser i dessa figurer magiska solsymboler, men han synes ej ha observerat den lilla sköldens släktskap med verkliga bronsköldar av troligen norditaliensk härstamning, sådana som den från Nackhülle i Halland och ett par från Magdeburg-trakten.² Dessa tillhöra bronsålderns 4—5 per. i Norden, motsvarande den äldsta järnåldern i Norditalien och sen bronsålder och tidig Hallstatt-tid i Mellaneuropa, alltså bortåt 1000 år före Kr. f. enligt Montelius kronologi.

¹ M. G. Chudjakov, Kuljtovo-Kosmičeskie predstavlenija v Prikamji v epochu razloženiija rodovogo obščestva, fig. 4. (Problemy istorii dokapitalističeskih obščestv, 1934, 11—12.)

² O. Montelius, Ett i Sverige funnet fornitalienskt bronskärl, fig. 68, 70 (Sv. Fmf. T. Bd 11, 1902).

Synnerligen påfallande är ju förekomsten av ett dylikt norditalienskt eller möjligen mellaneuropeiskt föremål så långt österut som i närheten av Ural. Man erinrar sig därvid uppträdandet av tutuli och hålkxor av mälardalstyp i det mellersta Volga-området.³ Förbindelserna mellan det inre Ryssland och »Västerlandet» begynte tidigt och knötos på skilda vägar.

T. J. A.

LITTERATUR OCH KRITIK

H. FLEETWOOD: Svenska medeltida kungasigill. I, II. Stockholm 1936—42. Tryckt med bidrag från Längmanska fonden.

Såvitt den i sfragistiken obevandrade kan bedöma, är denna publikation mönsterigill. Illustreringen, föremålels beskrivning, listorna över äldre avbildningar och över de diplom, som burit sigillet, allt förefaller väl och grundligt gjort. Arbetets värde för konsthistorien är stort. Vi ägde förut B. E. Hildebrands stora sigillverk, men dess bilder voro summariska konturteckningar. Fleetwoods är baserade på fint utförda avgjutningar, i vilka vaxets fläckar eliminerats och alltså en tydligare idé skapas om föremålets plastik, än vad originalet självt kan ge. Vi ha alltså fått en serie representativa, daterade skulpturer, vilkas former måste tillmätas största betydelse i vårt lands konsthistoria. Professor Romdahl har i sin bok »Gammal Konst» ställt upp en serie svenska 1300-talssigill såsom härrörande från samma franska konstnär och använda 1334—1346. Däribland drottning Blankas. Hennes gemål, konung Magnus Erikssons vackra domsigill, använt 1344, visar sig nu genom Fleetwoods avbildning tillhöra samma serie. Det är anmärkningsvärt, att Magnus just året 1334 begav sig till Namur för att fria.

Här bjuds oss en värdefull stödpunkt för bestämmandet av vissa högotiska statyer och reliefer i Sverige. Förf. går emellertid icke in på formanalyser, boken är en ren materialpublikation, men den ger omedelbart fördelar för konsthistorien. Snart sagt varenda illustration framkallar i medvetandet en parallellbild ur monumentalskulpturen.

Det äldsta, Karl Sverkerssons, är från omkr. 1161, men ser ålderdomligare ut än så, snarast 1000-tal. Egendomligt är det djärva greppet omkring korgloben med endast två fingrar. En ganska omotiverad demonstration av fingerfärdighet! Denna handställning återfinnes på en 1000-tals-elfenben (Goldschmidt Elfenbeinskulpturen II, nr 34) och gesten är där motiverad, emedan den samtidigt innebär ett välsignande. Att Karl Sverkerssons sigill går tillbaka på något vida äldre svenskt kungasigill, stödes av ett liknande konservativt förhållande inom Folkungadynastiens

³ Tallgren, *The arctic bronze age*, p. 38 ff. (E. S. A. XI) 1937.